

Beslutningsforslag nr. B 27. Fremsat den 8. november 1989 af Riishøj (SF), Margrete Auken (SF), Gade (SF), Ole Henriksen (SF), Leif Hermann (SF), Bjørn Poulsen (SF) og Stillinger (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om virkemidler i energisektoren

Folketinget pålægger regeringen at foretage de nødvendige initiativer til

- 1) *at* omlægge energiafgifterne på brændsel til miljøafgifter afhængigt af brændslets miljøskadelige virkninger,
- 2) *at* begrænse de faste afgifter på elektricitet og fjernvarme kraftigt samt indføre forbrugsafhængige eltariffer,
- 3) *at* pålægge elselskaberne medansvar for tek-

niske elbesparelser og effektiv brændselsudnyttelse.

- 4) *at* gennemføre mærkning af elforbrugende apparater,
- 5) *at* pålægge den offentlige sektor at gennemføre væsentlige energibesparelser.

De lovændringer og indgreb, der er nødvendige for at gennemføre dette, pålægges det regeringen at fremsætte i Folketinget i folketingsåret 1989-90.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Målet i energiplanlægningen bør være en halvering af energiforbruget over en 40-års-periode og en anvendelse af vedvarende energi i størst mulig udstrækning. Denne målsætning er meget klart angivet i Brundtlandrapporten, og fra en lang række internationale konferencer er det uholdbare i den nuværende udvikling inden for energisektoren fremhævet.

Baggrunden for målsætningen er de miljømæssige trusler fra vores store energiforbrug. Forsuring af miljøet på grund af udslip af svovldioxid og kvælstofilter har længe været kendt og er årsag til, at der efterhånden er stillet større og større krav til rensning af røggas fra store energianlæg. Hertil er kommet voksende forståelse for, at det store energiforbrug også vil medføre en ændring af atmosfæren, som kan medføre katastrofale klimaændringer.

En effektiv indsats mod energiforbrugets miljøskadelige virkninger forudsætter naturligvis internationale aftaler og handlingsplaner. Men det må ikke afholde os fra at gå i gang. På en række områder gælder det, at vi kan opnå samfundsmæssige fordele ved at gennemføre nødvendige ændringer. Det er således ofte billigere at spare en kW-time elektricitet, end det er at producere en. Det er samfundsmæssigt langt mere fordelagtigt at bruge naturgas til samtidig produktion af el og varme end at afbrænde den i individuelle fyr, og samtidig vil det nedsætte brændselsforbruget og miljøbelastningen.

En kraftig reduktion af det danske energiforbrugs miljøskadelige virkninger kræver en indsats på forskellige områder:

- 1) Begrænsning af energiforbruget i slutledet gennem tekniske besparelser og ændret adfærd.
- 2) Øget anvendelse af vedvarende energi som sol, vind og biomasse.
- 3) Forbedret udnyttelse af fossile brændsler.
- 4) Øget rensning af røggas.

Der må i planlægningen tages hensyn til, at der på alle områder dels er behov for at fremme den miljøvenlige teknologi, som er moden til anvendelse, dels

er behov for forskning og udvikling for på lang sigt at kunne opfylde målsætningen om en halvering af energiforbruget og en væsentlig anvendelse af vedvarende energi.

Beslutningsforslaget er direkte rettet mod en forbedring af vilkårene for de miljøvenlige teknologier, som er klar til anvendelse i større omfang. Indirekte vil dette imidlertid også have en stor effekt på forskning og udvikling, fordi det er et klart signal om den fremtidige retning i energiplanlægningen.

Nødvendigheden af at forbedre vilkårene for miljøvenlig teknologi er efterhånden dokumenteret meget grundigt. »Energihandlingsplan 90« (Serup, Hvelplund og Bjerregård, 1989) er den seneste dokumentation for, at vi med den nuværende struktur og de økonomiske forhold i energisektoren spænder ben for en miljømæssigt fornuftig udvikling og ofte oven i købet samfundsmæssigt betaler en unødvendig ekstrapris for det.

Samtidig er forslagsstillerne overbevist om, at markedet for miljøvenlig energiteknologi vil vokse voldsomt i den nærmeste fremtid. En satsning på den anførte målsætning vil derfor have en positiv effekt på helt centrale områder som: valutabesparelser, beskæftigelse og forøgelse af eksporten ud over den mindre miljøbelastning.

Det årlige forbrug af fossile brændsler svarer til ca. 10 mia. kr. med de nuværende priser. I løbet af 90'erne kan priserne forventes forøget væsentligt. Besparelser vil direkte påvirke betalingsbalancen, enten ved mindre import eller ved øgede eksportmuligheder. Et forsigtigt skøn over mulighederne for en eksport af energiteknologi, hvis der satses på besparelser og vedvarende energi, kunne være 5 mia. kr./år. (Udredning om vedvarende energi i Danmark, Fysisk Laboratorium III, Danmarks Tekniske Højskole. Foreløbig udgave, september 1989).

Planerne for udvidelse af de økonomiske forbindelser med de østeuropæiske lande vedrører i høj grad energi- og miljøområdet.

Bemærkninger til forslagens enkelte punkter

ad 1. Miljøafgifter

Afgifter er et kendt og prøvet virkemiddel i dansk politik. Energiafgifter på fossile brændsler til opvarmning og elafgift har været anvendt i en årrække, men der er ingen konsekvent systematik bag størrelsen af de forskellige afgifter. F.eks. er afgiften på det mest forurenende brændsel, kul, meget lavere end afgiften på olie og den indirekte afgift på naturgas. Desuden rammer disse afgifter kun private husholdninger, mens hele erhvervslivet går fri.

Den voksende erkendelse af miljøproblemernes omfang og alvor gør det naturligt at omlægge afgifterne til et afgiftssystem baseret på brændslerne relative miljøskadelige virkninger. Selv om afgifterne baseres på miljøhensyn, kan de både støtte bestræbelserne på at spare på energien og på at anvende vedvarende energi. Både besparelser og anvendelse af vedvarende energi giver mindre miljøbelastning og kan påvirkes i positiv retning af de samme styringsmidler.

De nuværende energiafgifter skal derfor erstattes af miljøafgifter på fossilt brændsel, og miljøafgifternes størrelse skal have sammenhæng med brændslerne forurening med kuldioxid og svovldioxid. Afgifterne skal fastlægges ud fra brændslets energiindhold og den gennemsnitlige forurening med de omtalte stoffer. Større energianlæg såsom kraftværker, fjernvarmeværker og industrianlæg kan få reduceret afgiften på grund af renseforanstaltninger.

Miljøafgifterne skal også pålægges erhvervsvirksomheder. Servicesektoren skal betale fuld afgift efter en kort årrække. For øvrige sektorer laves en overgangsordning, som i en årrække giver virksomhederne mulighed for at undgå afgifter mod at gennemføre samfundsmæssigt set rentable energibesparelser.

Sideløbende med omlægning af afgifterne bør der indføres forbud mod etablering af nye kulforbrændingsanlæg og påbud om afvikling af kulforbrænding inden for naturgas- og fjernvarmeområder over en kort årrække.

Afgiftsharmonisering i EF har været brugt som argument mod høje energiafgifter. Talen om afgiftsharmonisering og den usikkerhed, der er knyttet hertil, har allerede hæmmet udnyttelsen af vedvarende energi og af energibesparelsespotentialet. Det er derfor påkrævet med en hurtig afklaring. Miljøhensynet må prioriteres højest ved at fastlægge høje miljøafgifter på brændsler og ved sideløbende at arbejde for tilsvarende høje miljøafgifter i EF.

Det skal bemærkes, at meget taler for, at Vestyskland som følge af den uholdbare miljøsituation vil forhøje benzin- og oliepriserne meget kraftigt.

ad 2. Fjerne faste afgifter og indføre progressive eltariffer

En meget væsentlig hindring for besparelser er, at forbrugeren ikke får hele den økonomiske gevinst, som besparelsen er udtryk for. Både elselskaber og fjernvarmeselskaber anvender høje faste afgifter. Begrundelsen herfor er, at energiproduktionen er forbundet med høje faste udgifter. En omkostningsrigtig afregning må afspejle dette.

De høje faste afgifter er i direkte modstrid med ønsket om at spare på energien. Det siger sig selv, at afgifterne fjerner en stor del af motivationen hos brugeren. Derfor må de faste afgifter væk, og alle omkostninger må afregnes som en forbrugsafhængig pris.

For elselskaberne er dette uproblematisk, men for nogle fjernvarmeselskaber kan en forøget spareiver give økonomiske problemer. Derfor må ændringen følges op af garantiordninger, som sikrer, at varmeprisen ikke overstiger prisen for individuel olie- eller naturgasfyring, at ressourcebesparelser ikke straffes økonomisk, og at der skal ydes rådgivning og vejledning til fjernvarmeselskaberne om, hvordan tilslutningen til nettet kan forøges. Desuden må der fastlægges en mindstebetaling pr. bruger, men denne skal være så lav, at besparelser ikke hindres. Formålet med sidstnævnte er alene at sikre fjernvarmen en fortrinsstilling, når boligen er tilsluttet.

SF vil fremsætte et særskilt forslag til en prisgarantiordning for fjernvarmekunder.

Elpriserne er for de fleste elselskabers vedkommende degressive: jo højere elforbrug, des lavere kW-time-pris. Dette prissystem er naturligvis også en hindring for besparelser og i modstrid med ønsket om at nedsætte energiforbruget.

Den ideelle afregning for husholdninger ville være progressive tariffer, der f.eks. kunne bestå af en kvote til lav pris pr. person i husstanden og en betydelig højere pris pr. kilowatt-time ved overskridelse af kvoten. Der kan imidlertid være betænkeligheder ved sådanne tariffer med hensyn til deres virkning og administration. Derfor bør der forud gennemføres (vellykkede) forsøg eller grundige overvejelser for at klarlægge mulighederne.

ad 3. Elselskabernes medansvar for besparelser m.m.

En nødvendig forudsætning for elbesparelser i større stil er, at elselskaberne er motiverede for besparelser. Derfor må elforsyningsloven ændres. Elselskaberne skal have medansvar for, at besparelsespotentialet i selskabets område er rimeligt udnyttet.

Dette forudsætter, at selskaberne har de nødvendige midler til at påvirke udviklingen. Et effektivt mid-

del er at tillade elselskaberne at finansiere tekniske elbesparelser i erhvervslivet og i den offentlige sektor. Hermed stilles besparelser og kapacitetsudbygning mere lige, idet elselskaberne kan investere midler i besparelser som et alternativ til udbygning. En sådan ordning vil fjerne en af de store skævheder i den danske energisektor.

Elselskaberne skal forpligtes til at støtte og finansiere omlægning fra elvarme til andre forsyningssystemer.

Det er ofte fordelagtigt at producere elektricitet dér, hvor der er behov for varme. Samtidig produktion af el og varme kan give en brændselsudnyttelse, der er langt bedre end produktion af el alene.

Derfor må det sikres, at samtidig produktion af el og varme uden for elværkernes regi får samme vilkår, hvad angår finansiering og effektbetaling, som gælder for de store kraftværker.

Elselskaberne skal derfor pålægges, at henlægges til nye kraftværker eller renovering af gamle skal bruges, hvor det samfundsøkonomisk er bedst. Er dette uden for elværksregi, må elselskaberne tilbyde finansiering på samme vilkår, som gælder inden for elsektoren. Den samfundsøkonomiske vurdering skal tage hensyn til de miljømæssige forskelle på de forskellige alternativer.

ad 4. Mærkning m.v. af elforbrugende apparater

Der er ofte meget stor forskel på ellers sammenlignelige elapparaters energiforbrug. F.eks. bruger det af DTH udviklede og af en dansk virksomhed markedsførte køleskab mindre end halvt så meget el som gennemsnittet for nye køleskabe. Tilsvarende kan lavenergi-pærer af lysstofypen give samme lysudbytte med kun en femtedel af elforbruget for traditionelle glødelamper.

Ofte er elapparater med lavt energiforbrug dyrere i indkøb, men billigst set over en årrække på grund af det lavere forbrug. Men det er næsten umuligt for ikke-sagkyndige forbrugere at sammenligne energiforbrug og privatøkonomi for forskellige apparater.

Derfor foreslås indført obligatorisk mærkning af apparater med årligt kWh-forbrug ved normalt brug. Desuden skal de enkelte apparater tydeligt og pædagogisk klassificeres efter relativ effektivitet. Endvidere skal betegnelsen »lavenergi« kun kunne anvendes for de mest effektive apparater. Endelig skal energiklassen angives i forbindelse med annoncering. Klassificeringen skal løbende ajourføres for at motivere udvikling og markedsføring af stadig mere energieffektive apparater.

Som tidligere nævnt skal elselskaberne have medansvar for, at besparelspotentialet udnyttes. Elselskaberne skal derfor kunne rådgive om de mest energieffektive apparater og f.eks. gennem tilskud kunne opmuntre og stimulere forbrugerne til at anskaffe de mest energieffektive apparater (i stil med SEAS m.fl.s uddeling af lavenergi-pærer), begrundet i sparet kapacitetsudbygning.

ad 5. Besparelser i den offentlige sektor

Det er vigtigt, at det offentlige viser et godt eksempel ved at gennemføre energibesparende foranstaltninger. Der skal derfor pålægges alle offentligt ejede bygninger i kollektivt forsynede områder tilslutningspligt.

Desuden skal der udarbejdes en el og varmesynsrapport for alle offentligt ejede bygninger. Heri skal der foretages en beregning af rentabiliteten af relevante energibesparende investeringer.

På baggrund af el- og varmesynsrapporten pålægges ejeren at gennemføre energibesparende investeringer med en tilbagebetalingstid, der fastlægges ud fra besparelsesområdet (elbesparelser, efterisolering af bygninger osv.) på f.eks. 5 år for elbesparelser. Senere kan kravene skærpes.

For at skabe basis for de nævnte investeringer gives mulighed for finansiering uden for de sædvanlige lånerammer.

Der indføres sanktionsforanstaltninger over for ejere af offentlige bygninger, som ikke inden for en nærmere fastsat frist får udarbejdet el- og varmesynsrapport og efterfølgende foretager de ovennævnte energibesparende investeringer.